

Prehľad faktov o Programe rozvoja vidieka na Slovensku na obdobie rokov 2014 – 2022

Program rozvoja vidieka na Slovensku (PRV), ktorý Európska komisia oficiálne schválila 13. februára 2015 a ktorý bol naposledy pozmenený 27. apríla 2023, načrtáva priority Slovenska pri využívaní verejných prostriedkov vo výške 3,042 miliardy EUR, ktoré sú k dispozícii počas deväťročného obdobia od roku 2014 do roku 2022 (2 276 miliónov EUR z rozpočtu EÚ a 766 miliónov EUR z vnútroštátnych finančných prostriedkov). Rozšírené programové obdobie zahŕňa 2 roky prechodného obdobia 2021-2022.

Program sa zameriava najmä na zvýšenie konkurencieschopnosti odvetvia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva (s cieľom podporovať investície do 2 150 poľnohospodárskych a 800 potravinárskych podnikov), pričom sa zabezpečuje primerané riadenie prírodných zdrojov a podporujú sa poľnohospodárske postupy šetrné ku klíme – na približne 20 % obrábanej poľnohospodárskej pôdy je zabezpečená ochrana biodiverzity, pôdy a/alebo vodných zdrojov. Cieľom RDP je takisto podpora celého vidieckeho hospodárstva, a to vytvorením 900 pracovných miest vďaka investíciám do podnikov, ako aj inovačných projektov spolupráce, infraštruktúry a ľudských zdrojov prostredníctvom poradenských služieb v oblasti odbornej prípravy a miestnych služieb obyvateľstvu vrátane integrácie marginalizovaných spoločností.

Podpora rozvoja vidieka predstavuje druhý pilier spoločnej poľnohospodárskej politiky, pričom členským štátom poskytuje finančné krytie z prostriedkov EÚ na celoštátne či regionálne riadenie viacročných spolufinancovaných programov. Celkovo sa vo všetkých 28 členských štátoch ráta so 118 programami. Nariadenie o rozvoji vidieka sa týka šiestich hospodárskych, environmentálnych a sociálnych priorít, pričom jednotlivé programy obsahujú jasné ciele, v ktorých je stanovené, čo je potrebné dosiahnuť. V snahe o lepšiu koordináciu opatrení a maximalizovanie synergických účinkov s inými európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi (EŠIF) sa navyše s každým členským štátom uzavrela partnerská dohoda, v ktorej sa kladie dôraz na širokú stratégiu daného štátu v oblasti štrukturálnych investícií financovaných z prostriedkov EÚ.

Tento dokument poskytuje stručný prehľad o tom, ako sa v programe rozvoja vidieka riešia príležitosti a výzvy, pred ktorými stojí Slovensko. V tabuľke uvedenej v prílohe sa vytyčujú priority a oblasti zamerania, pričom pri každej z nich sa uvádzajú osobitné ciele a pridelené rozpočtové prostriedky.

1. SITUÁCIA A HLAVNÉ VÝZVY

Slovenská republika má rozlohu 49 036 km², z čoho 48% zaberá poľnohospodárska pôda a 40% je pokrytých lesmi. Poľnohospodárska pôda sa skladá približne zo 71% ornej pôdy a z 28% trvalých trávnych porastov, pričom 65 % poľnohospodárskej pôdy je klasifikovaných ako pôda s prírodnými prekážkami, ktoré obmedzujú jej produkčný potenciál. Slovensko má 5,4 milióna obyvateľov, z ktorých 88% žije v prevažne vidieckych a prechodných regiónoch pokrývajúcich 95% územia Slovenska.

Slovenské poľnohospodárstvo sa vyznačuje dvojakou štruktúrou poľnohospodárskych podnikov s vysokým podielom (80%) malých poľnohospodárskych podnikov so štandardnou

výrobou do 15 000 EUR a menším počtom veľkých poľnohospodárskych podnikov (1 180) so štandardnou výrobou presahujúcou 250 000 EUR. Celkovo je pre poľnohospodársku výrobu charakteristická nízka pridaná hodnota poľnohospodárskej prvovýroby zameranej väčšinou na výrobu obilnín a olejnín. Hoci slovenské poľnohospodárstvo a slovenský potravinársky priemysel dokážu vyrábať vysokokvalitné výrobky, zvyšujúci sa vývoz surovín poľnohospodárskej prvovýroby a dovoz konečných potravinárskych výrobkov spôsobuje, že na Slovensku sa spracúva iba 65% domácej výroby. Produktivita práce v poľnohospodárstve a v potravinárskom priemysle je veľmi nízka, v prvom prípade predstavuje 46% a v druhom 39% priemeru EÚ. Neustály pokles stavu zamestnancov v poľnohospodárstve radí Slovensko medzi krajiny s najnižším podielom poľnohospodárskych pracovníkov na celkovom počte zamestnancov (polovica priemeru EÚ). V dôsledku vysokého pokrytia územia Slovenska lesmi (40%) je lesné hospodárstvo významným odvetvím vidieckeho hospodárstva, avšak sieť lesných ciest si vyžaduje značné investície. Odvetvie lesného hospodárstva sa takisto viac zameriava na prvovýrobu než na ďalšie spracovanie a je veľmi závislé od výnosov (80%) z ťažby dreva.

Slovenský vidiek so svojimi horskými a podhorskými oblasťami a nížinami, ako aj rôznymi klimatickými podmienkami, je bohatý na biodiverzitu. Veľmi extenzívne poľnohospodárstvo vedie v niektorých oblastiach k opúšťaniu pôdy a strate biotopov trávnych porastov, z ktorých 69% sa riadne neobhospodaruje. 20% poľnohospodárskych oblastí má vysokú prírodnú hodnotu, pričom oblasti sústavy Natura 2000 na Slovensku pokrývajú 16% poľnohospodárskych plôch a 46% lesov.

Miera nezamestnanosti vo vidieckych oblastiach sa pohybuje nad priemerom EÚ (8,4%, EÚ: 6,3%). Marginalizované rómske komunity väčšinou obývajú vidiecke oblasti, kde je ponuka pracovných príležitostí trvalo nízka. Riešenie nepriaznivej situácie si bude vyžadovať investície do infraštruktúry, diverzifikácie vidieckeho hospodárstva a do zvyšovania ľudského kapitálu.

2. RIEŠENIE TÝCHTO VÝZIEV V PROGRAME ROZVOJA VIDIEKA NA SLOVENSKU

Slovensko je bohaté na prírodné a tradičné dedičstvo a prírodné zdroje, ktoré poskytujú príležitosti pre väčšiu diverzifikáciu poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a vidieckeho hospodárstva (napr. prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu). Pomoc z programu rozvoja vidieka podporí inovačné projekty, ktoré prinesú nové výrobky, technológie, techniky alebo spôsoby práce. Jedným z hlavných cieľov bude zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárstva a lesného hospodárstva prostredníctvom podpory investícií, ktoré prinášajú vyššiu pridanú hodnotu do prvovýroby a zvyšujú efektívnosť organizácie dodávateľského reťazca. Týmto spôsobom by diverzifikácia poľnohospodárstva s osobitným zameraním na odvetvia rastlinnej výroby (napr. ovocie a zelenina) a živočíšnej výroby mala vytvoriť odolnejšie a produktívnejšie poľnohospodárstvo s novými pracovnými miestami a alternatívami jeho diverzifikácie.

Druhým hlavným cieľom bude ochrana a zachovanie vysokej prírodnej hodnoty poľnohospodárskych a lesných oblastí, ktoré sa zameria na udržateľné využívanie pôdy a vody, a poskytne tak viac príležitostí pre výrobu vysokokvalitných potravín a zabezpečovanie činností vidieckeho cestovného ruchu vrátane diverzifikácie výrobkov a služieb smerom k rôznym hospodárskym činnostiam vo vidieckych oblastiach, ktoré nepatria do odvetvia poľnohospodárstva.

Vďaka programu rozvoja vidieka sa okrem toho zlepšia podmienky hospodárskeho a sociálneho života obyvateľov vidieka prostredníctvom investícií do lepšej a novej siete infraštruktúry vrátane širokopásmovej infraštruktúry. K lepšiemu využívaniu miestnych zdrojov a rozšíreniu vlastníctva investícií a spolupráce miestnych aktérov pri integrácii hospodárskych činností na vytváranie nových pracovných miest a zlepšovanie kvality života by mal prispieť aj prístup na základe iniciatívy LEADER.

S cieľom znásobiť účinok investícií sa vo väzbe na európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť vyškolí približne 1 940 osôb a podpora sa poskytne 32 operačným skupinám.

V roku 2020, bola do programu rozvoja vidieka zahrnutá výnimočná dočasná podpora pre

mikro, malé a stredné podniky pôsobiace v spracovateľskom priemysle (odhadovaný počet potenciálnych prijímateľov 160), a to ako odpoveď na krízu spôsobenú pandemiou COVID-19.

Program rozvoja vidieka na Slovensku sa sústreďuje na šesť priorít rozvoja vidieka (priorita č. 1 prenos znalostí a inovácií je začlenená do ostatných piatich priorít), pričom hlavnou prioritou je priorita č. 4: obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom.

Konkurencieschopnosť odvetvia poľnohospodárstva a udržateľné lesné hospodárstvo

V rámci tejto priority PRV zahŕňa podporu pre **2 150** poľnohospodárskych podnikov (8,47% všetkých poľnohospodárskych podnikov) na investície do odvetví rastlinnej výroby (s výnimkou obilnín a olejní) a živočíšnej výroby a zároveň sa zameriava na efektívne využívanie zdrojov (vody, pôdy, energie) a emisie skleníkových plynov. Generačná výmena sa posilní prostredníctvom pomoci na začatie podnikateľskej činnosti pre **886** mladých poľnohospodárov a rozvojovej pomoci pre **153** malých rodinných poľnohospodárskych podnikov. Tieto ciele budú podporené činnosťami týkajúcimi sa prenosu znalostí prostredníctvom odbornej prípravy, demonštračných činností a výskumných projektov, ktoré poskytnú inovačné riešenia na zvýšenie udržateľnosti a produktivity poľnohospodárstva. Konkurencieschopnosť lesného hospodárstva by sa mala zvýšiť vybudovaním a/alebo modernizáciou **458 km** lesných ciest, investíciami do moderných technológií vrátane investícií do spracovania v **475** lesohospodárskych podnikoch.

Organizácia potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve

Približne **800 podnikov potravinárskeho priemyslu** získa podporu na investície zamerané na zvýšenie pridanej hodnoty domácej výroby, ako aj na kolektívne investície a integrované projekty zamerané na presadzovanie horizontálnej a vertikálnej spolupráce subjektov potravinového reťazca.

Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom

V rámci tejto priority bude PRV **zamedzovať opúšťanie pôdy** (zameria sa na 1,2 milióna ha pôdy) a podporovať **postupy ekologického poľnohospodárstva** (poskytne sa podpora na 150 000 ha pôdy), pričom zachová poľnohospodársku činnosť v oblastiach, kde pre poľnohospodárstvo existujú prírodné a iné osobitné obmedzenia. **Takmer na 239 150 ha poľnohospodárskej pôdy** budú hospodáriť **poľnohospodári, ktorí na seba prevzali dobrovoľné agroenvironmentálne a klimatické záväzky** a ktorí v záujme lepšieho dosahovania environmentálnych a klimatických prínosov využijú aj príslušnú odbornú prípravu a poradenské služby. Odolnosť lesov proti prírodným katastrofám sa zvýši prostredníctvom opatrení zameraných na prevenciu požiarov, biotických chorôb a povodní a na odstraňovanie škôd po takýchto udalostiach.

Efektívnosť využívania zdrojov a klíma

Táto priorita sa bude zameriavať na **využívanie obnoviteľných zdrojov energie**, najmä prostredníctvom spracovania odpadu a produkcie biomasy z agropotravinárskeho odvetvia a lesného hospodárstva. Dodatočné vplyvy v oblasti efektívneho využívania zdrojov a klímy sa očakávajú aj od investičných projektov podporovaných v rámci ostatných priorít.

Sociálne začlenenie a miestny rozvoj vo vidieckych oblastiach

Investície do diverzifikácie vidieckeho hospodárstva do oblastí mimo poľnohospodárstva by mali vytvoriť **700 pracovných miest** prostredníctvom vykonávania stratégií miestneho rozvoja a ďalších **200 pracovných miest** v mikropodnikoch a malých podnikoch. Osobitné opatrenia podporia sociálnu integráciu marginalizovaných spoločenských skupín.

Z hľadiska rozpočtu (celkové verejné financovanie) je **najnákladnejších týchto päť opatrení PRV:**

- 1 050 miliónov EUR vyčlenených na opatrenie č. 4: produktívne investície,
- 627 miliónov EUR vyčlenených na opatrenie č. 13: platby pre oblasti s prírodnými obmedzeniami a inými osobitnými obmedzeniami,
- 244 miliónov EUR vyčlenených na opatrenie č. 8: lesné hospodárstvo,
- 223 miliónov EUR vyčlenených na opatrenie č. 14: dobré životné podmienky zvierat,
- 163 miliónov EUR vyčlenených na opatrenie č. 11: ekologické poľnohospodárstvo

Príloha 1: Orientačné údaje o verejnej finančnej podpore pre Program rozvoja vidieka na Slovensku

Oblasť zamerania a ciele	Opatrenie	Celkový verejný príspevok v EUR	%
Priorita č. 1: Prenos znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach¹			
<u>1A: podpora inovácií, spolupráce a vedomostnej základne</u> 2,79% z výdavkov PRV	01 znalosti		
	02 poradenské služby		
	16 spolupráca		
1B: posilnenie prepojenia (s výskumom atď.) 60 operácií v oblasti spolupráce	16 spolupráca		
<u>1C: odborná príprava</u> 1 940 účastníkov	01 znalosti		
Priorita č. 2: Životaschopnosť poľnohospodárskych podnikov, konkurencieschopnosť a trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov		656 210 046	21,57
<u>2A: hospodársky výkon, reštrukturalizácia a modernizácia</u> 8,47% podnikov s podporou z PRV	01 znalosti	1 011 481	0,03
	02 poradenské služby	2 007 500	0,07
	04 investície	478 598 852	15,73
	06 rozvoj poľnohospodárskych podnikov	2 295 000	0,08
	16 spolupráca	6 197 896	0,20
<u>2B: vstup kvalifikovaných poľnohospodárov, generáčna výmena</u> 3,62% podnikov s podporou z PRV	01 znalosti	680 250	0,02
	02 poradenské služby	480 000	0,02

¹ Finančné prostriedky pridelené pre prioritu č. 1 nie sú uvedené, keďže výdavky sú rozdelené medzi iné oblasti záujmu.

	06 rozvoj poľnohospodárskych podnikov	44 280 150	1,46
<u>2C+: výkonnosť lesného hospodárstva</u> 475 lesohospodárskych podnikov s podporou z PRV	02 poradenské služby	225 000	0,01
	04 investície	55 000 000	1,81
	08 investície do lesného hospodárstva	65 433 916	2,15
Priorita č. 3: Podpora organizácie potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík		660 093 972	21,70
<u>3A: zvyšovanie konkurencieschopnosti prvovýrobcov</u> 0,57% podnikov s podporou z PRV	01 znalosti	983 040	0,03
	02 poradenské služby	157 500	0,01
	04 investície	399 928 190	13,15
	14 dobré životné podmienky zvierat	223 825 642	7,36
	16 spolupráca	34 700 000	1,14
<u>3B: predchádzanie rizikám poľnohospodárskych podnikov a ich riadenie</u> 220 účastníkov odbornej prípravy a poradenských služieb v oblasti riadenia rizík a ich predchádzania	01 znalosti	372 100	0,01
	02 poradenské služby	127 000	0,004
Priorita č. 4: Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom²		1 245 536 032	40,85
<u>4A: biodiverzita</u> 25,10% poľnohospodárskej pôdy na základe zmlúv 2,72% lesnej pôdy na základe zmlúv	01 znalosti	1 039 149	0,03
	02 poradenské služby	942 500	0,03
	04 investície	101 840 432	3,35
<u>4B: vodné hospodárstvo</u> 24,70% poľnohospodárskej pôdy na základe zmlúv 1,18% lesnej pôdy na základe zmlúv	08 investície do lesného hospodárstva	177 717 458	5,84
	10 agroenvironmentálne opatrenia súvisiace s klímou	151 863 244	5,00
	11 ekologické poľnohospodárstvo	163 415 853	5,37

² Výdavky v rámci priority č. 4 sú naplánované pre priority č. 4 ako celok, nie pre jednotlivé oblasti záujmu.

<u>4C: hospodárenie s pôdou</u> 20,65% poľnohospodárskej pôdy na základe zmlúv 1,18% lesnej pôdy na základe zmlúv	12 sústava Natura 2000 a rámcová smernica o vode	8 296 000	0,27
	13 oblasti s prírodnými prekážkami	627 707 690	20,63
	15 lesné prostredie	7 713 702	0,25
	16 spolupráca	2 000 000	0,07
Priorita č. 5: Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetviach poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva		18 915 216	0,62
<u>5C: energia z obnoviteľných zdrojov</u> 30 miliónov EUR celková investícia do výroby energie z obnoviteľných zdrojov	01 znalosti	127 680	0,004
	04 investície	14 673 119	0,48
	06 rozvoj poľnohospodárskych podnikov	370 766	0,01
	16 spolupráca	3 000 000	0,10
<u>5E: zachovávanie/sekvestrácia oxidu uhličitého</u> 0,01% poľnohospodárskej a lesnej pôdy na základe zmlúv	01 znalosti	400 000	0,01
	02 poradenské služby	60 000	0,002
	08 investície do lesného hospodárstva	683 650	0,02
Priorita č. 6: Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach		357 424 883	11,75
<u>6A: diverzifikácia, MSP a tvorba pracovných miest</u> 200 pracovných miest vytvorených v rámci podporovaných projektov	01 znalosti	116 300	0,004
	06 rozvoj poľnohospodárskych podnikov	66 715 325	2,19
	16 spolupráca	1 000 000	0,03
	21 covid-19 kríza	3 662 214	0,12
<u>6B: miestny rozvoj</u> 31,26% vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahujú stratégie miestneho rozvoja 10% vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry 700 pracovných miest vytvorených v rámci podporovaných projektov	07 základné služby	139 500 000	4,59
	19 iniciatíva Spoločenstva pre rozvoj vidieka a miestny rozvoj vedený komunitou	146 431 042	4,81

Technická pomoc	106 833 299	3,51
Celkové verejné výdavky (v EUR)	3 042 013 450	100